

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 31 października 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku w II Wydziale Karnym w składzie

Przewodnicząca	SSA Alina Kamińska
Sędziowie	SSA Janusz Sulima SSA Leszek Kulik (spr.)
Protokolant	Agnieszka Rezanow-Stöcker

przy udziale Prokuratora Prokuratury Rejonowej w Suwałkach – Zbigniewa Walentego Węgorowskiego – upoważnionego do udziału w sprawie

po rozpoznaniu w dniu 31 października 2013 r.

sprawy **T. T. (1)**

oskarżonego z art. 296 § 1, 2 i 3 kk w zw. z art. 12 kk

z powodu apelacji wniesionej przez pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego

od wyroku Sądu Okręgowego w Olsztynie

z dnia 16 maja 2013 r. sygn. akt II K 44/12

I. Utrzymuje w mocy zaskarżony wyrok, uznając apelację za oczywiście bezzasadną.

II. Zasądza od oskarżyciela posiłkowego – Spółki z o.o. (...) z siedzibą w W. na rzecz Skarbu Państwa kwotę 60 złotych, tytułem opłaty za drugą instancję.

III. Kosztami procesu za postępowanie odwoławcze obciąża oskarżyciela posiłkowego.

UZASADNIENIE

M. T. (1) został oskarżony o to, że:

w dniu 15 listopada 2005r. w O., woj. (...), działając w wykonaniu z góry powziętego zamiaru osiągnięcia korzyści majątkowej, w krótkich odstępach czasu, będąc obowiązany na podstawie uchwał Nadzwyczajnego Zgromadzenia Wspólników Spółki z o.o. (...) z siedzibą w W., a następnie udzielonych na podstawie powyższych decyzji pełnomocnictw w formie aktów notarialnych do zajmowania się sprawami majątkowymi spółki w postaci sprzedaży udziałów jak i nieruchomości będących własnością tejże spółki, poprzez nadużycie udzielanych mu uprawnień zawarł umowy przenoszące własność powyższych aktywów określając niekorzystne dla spółki warunki przedmiotowych

umów sprzedaży, poprzez wskazanie terminu zapłaty na dzień 14 listopada 2014r., czym wyrządził Spółce z o.o. (...) z siedzibą w W. szkodę majątkową w wielkich rozmiarach w łącznej kwocie 1 455 00 zł, w tym:

- w dniu 15 listopada 2005r. w O., działając w imieniu (...) sp. z o.o. z siedzibą w W. na podstawie pełnomocnictwa sporządzonego w formie aktu notarialnego w dniu 2 września 2005r w Kancelarii Notarialnej w D. w oparciu o uchwałę podjętą w tej samej dacie przez Nadzwyczajne Zgromadzenie Wspólników tejże spółki, zawarł umowę sprzedaży nieruchomości położonej w miejscowości M. w gminie B. obejmującej powierzchnię 51 hektarów i 3169 metrów kwadratowych stanowiących działkę oznaczoną numerem ewidencyjnym (...) M. T. (1) za cenę 650.000 zł wskazując termin tej płatności na dzień 14 listopada 2014 roku wraz z odsetkami do dnia zapłaty w wysokości wskaźnika GUS,

- w dniu 15 listopada 2005r. w O., działając w imieniu (...) spółka z o.o. z siedzibą w W. na podstawie pełnomocnictwa sporządzonego w formie aktu notarialnego w dniu 2 września 2005r w Kancelarii Notarialnej w D. w oparciu o uchwałę podjętą w tej samej dacie przez Nadzwyczajne Zgromadzenie Wspólników tejże spółki, zawarł umowę sprzedaży 50 udziałów Spółki(...) z siedzibą w O., których (...) sp. z o.o. był właścicielem za cenę 805 000 zł wskazując termin jej płatności na dzień 14 listopada 2012r. wraz z odsetkami do dnia zapłaty w wysokości wskaźnika GUS,

tj. o przestępstwo z art. 296 § 1, 2 i 3 k.k. w zw. z art. 12 k.k.

Sąd Okręgowy w Olsztynie wyrokiem z dnia 16 maja 2013 r. w sprawie sygn. akt II K 44/12:

I. Oskarżonego T. T. (1) uznał za winnego popełnienia zarzucanego mu czynu z tym ustaleniem, że wyrządził szkodę w kwocie 1 026 173,74 zł. i za to skazał go na podstawie art. 296 § 1, 2 i 3 k.k. w zw. z art. 12 k.k., wymierzając z mocy art. 296 § 3 k.k. i art. 33 § 2 k.k. karę 2 (dwóch) lat pozbawienia wolności i grzywnę w wysokości 100 (stu) stawek dziennych, ustalając wysokość jednej stawki na kwotę 100 (sto) zł.,

II. Na podstawie art. 69 § 1 k.k. i art. 70 § 1 pkt 1 k.k. wykonanie orzeczonej kary pozbawienia wolności warunkowo zawiesił oskarżonemu tytułem próby na okres lat 4 (czterech),

III. Na podstawie art. 627 k.p.k. zasądził od oskarżonego T. T. (1) na rzecz (...) spółka z o.o. w W. kwotę 1920 (jeden tysiąc dziewięćset dwadzieścia) złotych tytułem zwrotu wydatków związanych z zastępstwem procesowym poniesionych przez oskarżyciela posiłkowego,

IV. Na podstawie art. 627 k.p.k., art. 2 ust. 1 pkt 4 i art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 23 czerwca 1973 roku o opłatach w sprawach karnych (t.j. Dz. U. z 1983 r., Nr 49, poz.223 z późn. zm.) zasądził na rzecz Skarbu Państwa od oskarżonego w 1/2 koszty sądowe, w tym kwotę 2300 (dwa tysiące trzysta) zł. tytułem opłaty.

Apelację od powyższego wyroku wywiódł pełnomocnik oskarżyciela posiłkowego.

Na podstawie art. 425§1 i k.p.k. i art. 444 k.p.k. zaskarżył wyżej wymieniony wyrok w części, to jest pkt 1 odnośnie ustalenia wysokości wyrządzonej szkody oraz orzeczenie o karze co do nienalożenia obowiązku naprawie szkody.

Na podstawie art. 427§2k.p.k. i art. 438 pkt 2 i 3 k.p.k. wyrokowi temu zarzucił:

1) obrazę przepisów postępowania, mającą wpływ na treść orzeczenia, a w szczególności:

a) art. 7 i 410 k.p.k. poprzez niewyjaśnienie wszystkich istotnych okoliczności sprawy, w tym oparcie ustaleń na niepełnym materiale dowodowym i wynikających z nich okoliczności, a tym samym nieuwzględnieniu przez sąd przy wyrokowaniu wszystkich istotnych okoliczności, jak również dokonanie oceny materiału dowodowego z przekroczeniem granic swobodnej oceny dowodów, dopuszczając się błędów natury logicznej i faktycznej oraz naruszając zasady i reguły oceny dowodów w zakresie odnoszącym się do ustalenia prawidłowej wysokości wyrządzonej szkody oraz zakresu i wysokości w jakim szkoda majątkowa wyrządzona pokrzywdzonemu została naprawiona,

b) art. 424§1k.p.k. przez sporządzenie pisemnego uzasadnienia zaskarżonego wyroku, niezgodnie z jego ustawowymi wymogami,

2) błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę wyroku, mający wpływ na treść orzeczenia, a polegający na bezpodstawnym przyjęciu wysokości wyrządzonej szkody w kwocie 1.026.173,74 złotych oraz że została ona w całości naprawiona i w konsekwencji na niesłusznym nienałożeniu na oskarżonego obowiązku naprawienia szkody, w sytuacji, gdy zebrany w sprawie materiał dowodowy rozważony w sposób wnikliwy i wszechstronny nie daje podstawy do czynienia takich ustaleń, albowiem wyrządzona przez oskarżonego szkoda przekracza kwotę przyjętą przez sąd oraz nie została zrekompensowana w całości lub w części.

Na podstawie art. 427§1k.p.k. i art. 437§1 i 2 k.p.k. wniósł o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy w tym zakresie sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Sąd Okręgowy prawidłowo ustalił, że T. T. (1) poprzez nadużycie pełnomocnictw udzielonych mu przez (...) z siedzibą w W. poprzez zawarcie ewidentnie niekorzystnych dwóch umów z 15 listopada 2005 r. z odroczonego do dnia 14 listopada 2014 r. terminem płatności, skutkującej niemożnością korzystania przez blisko 10 letni okres z kapitału w wysokości co najmniej 1 455 000 zł. wyrządził teźże spółce szkodę majątkową w wielkich rozmiarach.

Zamrożenie na tak długie lata tak znacznych środków finansowych i to bez stosownego i zwyczajowo przyjętego w takich przypadkach zabezpieczenia, niewątpliwie było sprzeczne z interesem mocodawcy i obowiązkami „dobrego gospodarza”.

Kwestią zasadniczą wymagająca rozstrzygnięcia w niniejszej sprawie było ustalenie wysokości wyrządzonej w ten sposób szkody, jak też ustalenie czy została ona pokryta i w jakiej części.

Sąd Okręgowy ustalił, że poniesiona z tego tytułu szkoda przez pokrzywdzoną spółkę obejmuje utracone korzyści (lucrum cessans), którymi w tym przypadku są odsetki związane z opóźnieniem należnego świadczenia za okres od 16 listopada 2005 r. do 26 sierpnia 2011 r. od kwoty 1455000 zł (str. 28 uzasadnienia). W oparciu o opinię biegłej z zakresu księgowości ustalił, że należne ustawowe odsetki stanowią kwotę 1.026.173,63 zł. (k. 2698 – 2699). Jednocześnie uznał, że szkoda w dacie orzekania nie istniała, a w związku z powyższym nie istniał też obowiązek jej naprawienia na podstawie art. 46 § 1 k.k.

W uzasadnieniu swego stanowiska powołał się na umowę zwolnienia z długu w zamian za zbycie wierzytelności zawartą w formie aktu notarialnego w dniu 26 sierpnia 2011 r. w W. pomiędzy J. K. (1), a M. T. (1) oraz sporządzone w tym samym dniu przez J. K. (1) oświadczenie (k. 2463 – 2465, 2457).

Zauważyć należy, że stroną powołanej umowy z dnia 26 sierpnia 2011 r. nie jest oskarżony tylko jego brat M. T. (1). Należy więc ustalić czy skutki prawne wynikające z teźże umowy dotyczą wyłącznie T. T. (1) czy również oskarżonego, a w szczególności zapisy zawarte w § 2 teźże umowy, gdzie strony zgodnie oświadczyły, że nie wnoszą i nie będą wnosić wobec siebie żadnych roszczeń wynikających z umów opisanych w § 1.1 i § 1.2.

Powstaje zatem pytanie czy powołane dokumenty stanowią dowód, że oskarżony rozliczył się ze swoich należności wynikających z obu umów, zaś J. K. (1) działający w imieniu pokrzywdzonej spółki z.o.o. (...) z siedzibą w W. uznał ten fakt i rzekł się wszelkich roszczeń z tego tytułu wobec oskarżonego, w tym tych, które mogą pojawić się w przyszłości. Na tak postawione pytanie należy odpowiedzieć twierdząco, za czym przemawia treść obu dokumentów, jak również treść zeznań złożonych przez przedstawiciela pokrzywdzonej spółki J. K. (1).

Mianowicie treść umowy zwolnienia z długu z dnia 26 sierpnia 2011 r. należy oceniać łącznie ze złożonym w tym samym dniu przez J. K. (2) na piśmie oświadczeniem, które odwołuje się do zawartej umowy i w którego treści pojawia się kwestia rozliczenia oskarżonego z pokrzywdzoną spółką w zakresie wierzytelności opisanych w pkt. II aktu oskarżenia.

Na poparcie tego stanowiska należy odwołać się do przepisów kodeksu cywilnego, w szczególności art. 65 § 2 k.c., który stanowi, że w umowach należy raczej badać, jaki był zgodny zamiar stron i cel umowy, aniżeli opierać się na jej dosłownym brzmieniu. Wyraźnie więc ustawodawca przyznaje tu prymat subiektywnej metodzie wykładni, która ma pozwolić na ustalenie znaczenia, jakie obie strony nadawały składanemu oświadczeniu woli w momencie jego wyrażania, a nie z chwili dokonywania wykładni (por. wyr. SN z dnia 20 stycznia 2011 r., I CSK 193/10, Lex nr 784895). Uzasadnione jest to charakterem umów jako czynności prawnych, do dokonania których niezbędna jest zawsze zgodna wola (consensus) stron. Powołany przepis art. 65 § 2 k.c. literalnie dotyczy tylko umów. Jednakże judykatura i doktryna zgodnie przyjmują, że zawarte w tym przepisie dyrektywy wykładni, w szczególności reguła, aby przy wykładni oświadczeń woli nie opierać się wyłącznie na ich dosłownym brzmieniu, lecz by uwzględniać także zamiar stron oraz cel czynności prawnej, może być odnoszona nie tylko do umów, lecz także do wszelkich oświadczeń woli składanych innej osobie (por. uchw. SN z dnia 29 czerwca 1995 r., III CZP 66/95, OSNC 1995, nr 12, poz. 168; wyr. SN z dnia 8 maja 2000 r., V CKN 38/00, Lex nr 52432; Z. Radwański (w:) System prawa prywatnego, t. 2, 2002, s. 53).

Cel umowy jest wyznaczony przez funkcję, jaką strony wyznaczają danej czynności w ramach łączących je stosunków prawnych. Jest to cel zindywidualizowany, dotyczący konkretnej umowy i znany obu stronom. Wpływa on na kształt praw i obowiązków pośrednio, jako jeden z czynników, które powinny być brane pod uwagę przy dokonywaniu wykładni. Cel nie musi być wyartykułowany w treści umowy, a może być ustalany na podstawie okoliczności towarzyszących dokonaniu czynności prawnej. Cel umowy można określić jako intencję stron co do skutków prawnych, jakie mają nastąpić w związku z zawarciem umowy (por. wyr. SN z dnia 17 czerwca 2009 r., IV CSK 90/09, Lex nr 512012; wyr. SN z dnia 8 stycznia 2010 r., IV CSK 269/09, Lex nr 668919; wyr. SN z dnia 21 grudnia 2011 r., III CSK 47/10, Lex nr 738108).

Sens oświadczeń woli ujawnionych w postaci pisemnej, czyli wyrażonych w dokumencie, ustala się, przyjmując za podstawę wykładni przede wszystkim tekst dokumentu, a więc w tym przypadku podstawę taką stanowią zapisy sporządzonych w formie aktu notarialnego dokumentów w postaci umowy i oświadczenia z dnia 26 sierpnia 2011 r.

Należy zatem zauważyć, że w § 2 umowy strony wyraźnie wskazują jaki był cel sporządzonej umowy, a mianowicie oświadczają, że zawierają przedmiotową umowę w celu całkowitego zaspokojenia roszczeń wynikających z obu umów z dnia 15 listopada 2005 r., a więc umów opisanych w pkt. II aktu oskarżenia. Jednocześnie oświadczyły, że nie będą wnosić żadnych roszczeń wynikających z tych umów w przyszłości. Zapis „w celu całkowitego zaspokojenia roszczeń wynikających z wymienionych umów” oznacza, że dotyczy to zarówno wierzytelności głównych jak też ubocznych w postaci odsetek. W złożonym oświadczeniu J. K. (1) zrzekł się w imieniu pokrzywdzonej spółki wszelkich roszczeń również wobec oskarżonego oświadczając, że wszystkie jego zobowiązania wobec spółki zostały rozliczone.

W tym stanie rzeczy nie można zgodzić się ze stanowiskiem skarżącego pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego, że powołane dokumenty dotyczą jedynie rozliczenia samych wierzytelności głównych (ceny sprzedaży) na łączną kwotę 1.455.000 zł, a nie należnych od tej kwoty ustawowych odsetek ustalonych na łączną sumę 1.026.173,63 zł. W treści podpisanej umowy brak jest jakiegokolwiek wzmianki, że przedmiotem zawartej umowy jest wyłącznie rozliczenie wierzytelności głównej. Roszczeń z tytułu ustawowych odsetek w toku procesu nie zgłaszał również J. K. (1), który już po podpisaniu obu dokumentów przesłuchany na rozprawie sądowej oświadczył, że jego zdaniem do rozliczenia pozostaje jedynie kwota zajęta przez komornika z wierzytelności na kwotę 983.000 zł. przedstawionej do kompensaty przez M. T. (1) w § 1 pkt 2 podpisanej umowy (k. 2492). Żadnych innych roszczeń finansowych wobec oskarżonego wówczas nie zgłaszał. Takie roszczenia pojawiły się dopiero po wyroku z dnia 27 lutego 2012 r., sygn. akt II AKa 260/11 wydanym przez Sąd Apelacyjny w Białymstoku, który uchylił zaskarżony wyrok w zakresie czynu zarzucanego oskarżonemu w pkt. II aktu oskarżenia i w tym zakresie przekazał sprawę Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania. Dopiero wówczas, kiedy w wytycznych sądu odwoławczego została podniesiona kwestia szkody związanej z „utraconymi korzyściami” w postaci ustawowych odsetek za opóźnienie należnego świadczenia, w złożonych na rozprawie zeznaniach J. K. (1) poruszył kwestię szkody spowodowanej zamrożeniem środków finansowych na skutek zawartych przez oskarżonego umów z odroczonej terminem płatności (k. 2910 v). Nie zmienia

to jednak faktu, że celem sporządzenia obu podpisanych przez niego dokumentów w dniu 26 sierpnia 2011 r. było zwolnienie oskarżonego od wszelkich roszczeń wobec pokrzywdzonej spółki.

Jeśli zatem oświadczenie woli zostało złożone pod wpływem błędu i oskarżyciel posiłkowy chciałby uchylić się od skutków prawnych swego oświadczenia woli, to w chwili obecnej, jak słusznie zauważył Sąd Okręgowy, wzruszenie zawartej umowy notarialnej może nastąpić jedynie na gruncie prawa cywilnego. Dopóki nie nastąpi unieważnienie przedmiotowego aktu notarialnego, wywołuje on wszystkie określone w nim skutki prawne.

Dla oceny w tym przedmiocie nie ma też znaczenia podnoszona przez skarżącego okoliczność, że wierzytelność przedstawiona do kompensaty przez M. T. (1) była niższa o kwotę 54.42,49 zł. niż to wynikało z jego deklaracji i faktycznie stanowiła kwotę 1.400.67,51 zł. w sytuacji, gdy J. K. (1) zgodził się na zaproponowane warunki umowy zwolnienia z długu i podpisał ją w imieniu pokrzywdzonej spółki.

Faktem jest natomiast, że Sąd I instancji winien odnieść się do tej kwestii w uzasadnieniu wydanego wyroku, zwłaszcza, że pismo komornika sądowego na okoliczność prowadzonej egzekucji wobec J. K. (1) (k. 3022), pełnomocnik oskarżyciela posiłkowego złożył na rozprawie sądowej w dniu 10 maja 2013 r. (k.3026).

Podniesione uchybienie dotyczące obrazy art. 424 § 1 k.p.k. nie miało jednak wpływu na treść zaskarżonego wyroku i jako takie nie może skutkować wydania przez sąd odwoławczy orzeczenia kasatoryjnego, zwłaszcza, że zebrany w sprawie i ujawniony w toku przewodu sądowego materiał dowodowy pozwalał na jego merytoryczną kontrolę w instancji odwoławczej.

Nie każde podniesione uchybienie w zakresie szczegółowości uzasadnienia wyroku sądu odwoławczego może stanowić skuteczny zarzut apelacyjny. Ustawodawca skuteczność takiego zarzutu uzależnia od wpływu ujawnionego uchybienia na treść zaskarżonego orzeczenia, którego nie sposób przyjąć w tym przypadku. Sąd I instancji za podstawę swych ustaleń przyjął bowiem wartość wierzytelności przedstawionej do kompensaty przez M. T. (1) w kwocie 983.000 zł., a więc w pełnej wysokości, która została uznana przez pełnomocnika pokrzywdzonej spółki J. K. (1) w sporządzonym akcie notarialnym. Słusznie uznał, iż zapisy aktu notarialnego z dnia 26 sierpnia 2011 r., który nie został dotychczas skutecznie podważony, są zgodne ze stanem faktycznym.

Na poparcie tego stanowiska należy chociażby powołać wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 8.12.2010 r., II AKa 192/10, LEX nr 785442, gdzie została zawarta teza, że „nawet przy potwierdzeniu braków formalnych w uzasadnieniu, nie oznaczają one wprost braku trafności wyroku, bo uzasadnienie ma zawsze charakter sprawozdawczy, przedstawiający argumentację Sądu z procesu wyrokowania i zostało sporządzone już po ogłoszeniu wyroku, a zatem nie mogło mieć bezpośredniego wpływu na jego treść, jak tego wymaga przepis art. 438 pkt 2 k.p.k.”.

Z tych też względów, Sąd Apelacyjny nie dostrzegając innych uchybień podlegających uwzględnieniu z urzędu, niezależnie od granic zaskarżenia i podniesionych zarzutów, jak również rażącej niesprawiedliwości orzeczenia, orzekł jak w sentencji.

O kosztach procesu za postępowanie odwoławcze rozstrzygnięto na podstawie art. 636 § 1 k.p.k, zaś o opłacie za drugą instancję na mocy art. 13 ust. 2 ustawy z dnia 23 czerwca 1973 r. o opłatach w sprawach karnych (Dz. U. Nr 49, poz. 152).